

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 3CdoGp/1/2019
Identifikačné číslo spisu: 5816201437
Dátum vydania rozhodnutia: 21.01.2021
Meno a priezvisko: Mgr. Dušan Čimo
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2021:5816201437.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcov 1/ B. M., trvale bytom v O. XX a 2/ B. M. K., trvale bytom v O. XXX, proti žalovanému Spolumajiteľstvu bývalých urbarialistov obce Podbiel, pozemkovému spoločenstvu so sídlom v Podbieli, IČO: 14 224 607, o vydanie vecí, vedenom na Okresnom súde Námestovo pod sp. zn. 5C/49/2016, o dovolaní generálneho prokurátora proti uzneseniu Okresného súdu Námestovo zo 17. decembra 2018 č. k. 5C/49/2016 - 203, takto

rozhodol:

Uznesenie Okresného súdu Námestovo zo 17. decembra 2018 č. k. 5C/49/2016 - 203 v časti trov konania žalobcu 2/ a žalovaného z r u š u j e a vec mu vracia na ďalšie konanie.

Vo zvyšku dovolanie generálneho prokurátora o d m i e t a .

Žalobca 1/ má nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Námestovo (ďalej tiež len „súd prvej inštancie“) uznesením z 5. septembra 2018 č. k. 5C/49/2016-187, vydaným vyšším súdnym úradníkom, určil I. výšku trov konania vzniknutých žalobcovi 1/ sumou 1.020,91 € a žalovanému uložil povinnosť zaplatiť náhradu takýchto trov konania k rukám právneho zástupcu žalobcu 1/ (ktorým bol ako advokát žalobca 2/) a II. výšku trov konania vzniknutých žalovanému sumou 1.038,54 € a v tomto prípade uložil povinnosť na náhradu týchto trov konania žalobcovi 2/; oboje do 3 dní od právoplatnosti uznesenia.

2. Na sťažnosť oboch žalobcov proti takémuto uzneseniu sudkyňa súdu prvej inštancie uznesením zo 17. decembra 2018 č. k. 5C/49/2016 - 203 (ďalej tiež len „napádané uznesenie“) zmenila oba výroky napadnutého uznesenia vyššieho súdneho úradníka znížením výšky oboch prisúdených náhrad trov konania zhora a to určením I. výšky náhrady trov konania vzniknutých žalobcovi 1/ v sume 963,72 € a II. výšky náhrady trov konania vzniknutých žalovanému v sume 644,92 €, v oboch prípadoch s uložením osobám z tohto rozhodnutia povinným (v prvom prípade žalovanému a v druhom žalobcovi 2/) povinností náhrady do 3 dní od právoplatnosti uznesenia zaplatiť na účty (správne „k rukám“ - pozn. Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, ďalej tiež len „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) advokátov (v

prvom prípade advokáta žalobcu 1/ v osobe žalobcu 2/, v druhom potom advokáta žalovaného Mgr. Martina Alušica) bližšie označené vo výroku uznesenia.

3. Žalované podnetom z 24. mája 2019, došlým Generálnej prokuratúre Slovenskej republiky 27. deň rovnakého mesiaca i roka navrhlo podanie dovolania generálneho prokurátora proti uzneseniu súdu prvej inštancie uvedenému pod 2. zhora. Namietalo, že napádaným uznesením bolo o sťažnosti žalobcov proti uzneseniu vyššieho súdneho úradníka rozhodnuté bez jej doručenia žalovanému, to sa tak nemalo možnosť vyjadriť k tvrdeniam žalobcov, s ktorými sa sudkyňa súdu prvej inštancie stotožnila a vydala rozhodnutie v neprospech žalovaného, znižujúce pôvodne mu priznanú náhradu trov konania. Tým došlo k porušeniu práva žalovaného na spravodlivý proces, ako aj základných práv na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ústavného zákona SNR č. 460/1992 Zb. v znení neskorších ústavných zákonov a jedného nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky, ďalej tiež len „Ústava“ a „ústavný súd“), na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (príloha oznámenia Federálneho ministerstva zahraničných vecí ČSFR č. 209/ 1992 Zb., ďalej tiež len „Dohovor“) a na ochranu vlastníctva podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru, pričom z rovnakého dôvodu (pre porušenie zásady kontradiktórnosti) najvyšší súd uzneseniami z 29. marca 2018 sp. zn. 2 CdoGp 2/2017 a zo 4. decembra 2018 sp. zn. 1 ObdoG 1/2018 dovolaniam generálneho prokurátora v obdobných prípadoch vyhovel. Povinnosť doručiť opravný prostriedok na vyjadrenie protistrane inak vyplýva aj z viacerých podnetom označených rozhodnutí Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej tiež len „ESLP“) a ústavného súdu, ako aj z komentára k Civilnému sporovému poriadku (zákon č. 160/2015 Z. z. v znení neskorších zmien a doplnení, ďalej tiež len „C. s. p.“), argumentovalo žalované, podľa ktorého navyše napádané uznesenie trpí aj ďalšími vadami vrátane arbitrárnosti, zmätočnosti a vnútorných rozporov (poukaz na zjavné chyby v písaní vo výroku, týkajúce sa sumy náhrady prisúdenej žalobcovi 1/ a čísla účtu jeho advokáta).

4. Generálny prokurátor podaním zn. VI/1 Pz 84/19/1000-7 z 20. júna 2019, došlým najvyššiemu súdu nasledujúci deň, podal proti uzneseniu súdu prvej inštancie zo 17. decembra 2018 č. k. 5C/49/2016 - 203 dovolanie s návrhom na zrušenie uznesenia (ako celku) a vrátenie veci súdu prvej inštancie na ďalšie konanie. V odôvodnení dovolania uviedol, že v predmetnom prípade bolo o sťažnosti žalobcov rozhodnuté bez toho, aby táto bola doručená žalovanému, ktoré tak nemalo možnosť vyjadriť sa k tvrdeniam uvedeným v sťažnosti a tým (i podľa dovolania rozhodnutím znižujúcim žalovanému priznanú náhradu trov konania) došlo k evidentnému zásahu do práva žalovaného na spravodlivý súdny proces. Z hľadiska prípustnosti dovolania poukázal na otázky subsidiarity a proporcionality, argumentujúc, že splnenie podmienky subsidiarity je tu, pretože žalované nemá k dispozícii iný prostriedok nápravy a splnením zásady proporcionality je princíp tejto zásady vyjadrený v ustanovení § 458 ods. 2 C. s. p., z ktorého vychádza aj konštantná judikatúra ESLP. Konštatovanú vadu napádaného uznesenia kvalifikoval (generálny prokurátor) ako fundamentálnu.

5. Žalobcovia navrhli dovolanie generálneho prokurátora odmietnuť, majúc za to, že v tomto prípade nebol naplnený princíp proporcionality (rozumej prevaha potreby zrušenia napádaného uznesenia nad záujmom na jeho nezmeniteľnosti a princípom právnej istoty).

6. Žalované navrhlo dovolaniu generálneho prokurátora vyhovieť, podržievajúc si argumenty, ktoré boli z jeho podnetu prevzaté i do dovolania.

7. Najvyšší súd ako súd dovolací (§ 35 C. s. p.), po zistení, že generálny prokurátor podal dovolanie včas (§ 461 C. s. p.), vec prejednal bez nariadenia pojednávania (§ 464 C. s. p. a § 443, časť vety pred bodkočiarkou C. s. p.) a dospel k záveru, že tento mimoriadny opravný prostriedok treba považovať za dôvodný, avšak len čiastočne. Tam, kde záver o dôvodnosti (či presnejšie o podaní dovolania na podnet strany, v ktorej neprospech bolo napádané rozhodnutie vydané) namieste nebol, bolo potrebné dovolanie odmietnuť.

8. Podľa § 458 C. s. p. proti právoplatnému rozhodnutiu súdu je prípustné dovolanie generálneho prokurátora, ak to vyžaduje ochrana práv a túto ochranu nemožno v čase podania dovolania generálneho prokurátora dosiahnuť inými právnymi prostriedkami (odsek 1). Dovolanie generálneho prokurátora je

pripustné iba za predpokladu, že právoplatné rozhodnutie súdu porušuje právo na spravodlivý proces alebo trpí vadami, ktoré majú za následok závažné porušenie práva spočívajúce v právnych záveroch, ktoré sú svojvoľné alebo neudržateľné a ak potreba zrušiť rozhodnutie prevyšuje nad záujmom zachovania jeho nezmeniteľnosti a nad princípom právnej istoty (odsek 2). Generálny prokurátor podá dovolanie iba na základe podnetu strany (odsek 3).

9. Dovolanie generálneho prokurátora možno podať len proti tomu výroku súdneho rozhodnutia, ktoré strana namieta (§ 460 C. s. p.); na konanie o dovolaní generálneho prokurátora sa primerane použijú ustanovenia o dovolaní (čiže §§ 419 až 457 C. s. p. - pozn. najvyššieho súdu), ak tento zákon neustanovuje inak (§ 464 C. s. p.); dovolanie môže podať strana, v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané (§ 424 C. s. p.) a dovolací súd odmietne dovolanie, ak bolo podané neoprávnenou osobou (§ 447 písm. b/ C. s. p.).

10. Zo spisu a to predovšetkým z uznesenia súdu prvej inštancie napádaného dovolaním generálneho prokurátora, z podnetu žalovaného a z dovolania, všetkého pri nedostatku špecifickej (v skutočnosti žiadnej) reakcie ktoréhokoľvek zo žalobcov na argument o nedoručení ich sťažnosti pred rozhodovaním napádaným uznesením žalovanému vyplýva, že obaja žalobcovia napadli uznesenie vyššieho súdneho úradníka súdu prvej inštancie o výške trov konania (tu porovnaj bod 1. tohto uznesenia dovolacieho súdu) včas podanou sťažnosťou; takáto sťažnosť ale žalovanému doručená (ani doručovaná) nebola (resp. spis pre záver o opaku neobsahuje žiaden podklad).

11. K tomuto zisteniu dovolací súd poznamenáva, že ESLP vydal 13. januára 2015 rozsudok vo veci Trančíková proti Slovenskej republike, v ktorom sa zaoberal aj opodstatnenosťou námietky o nemožnosti vyjadriť sa k vyjadreniu protistrany v rámci odvolacieho konania. ESLP v tomto rozsudku dospel k názoru, že aj keď vyjadrenie k odvolaniu neobsahuje žiadne nové skutočnosti alebo argumenty, ku ktorým by sa procesná strana už nebola vyjadrila v predchádzajúcom priebehu konania, a prípadne ide o vyjadrenie nemajúce vplyv na rozhodnutie odvolacieho súdu, musí byť druhému účastníkovi daná možnosť oboznámiť sa s ním, ak bolo formulované ako právna a skutková argumentácia. V rozsudku sa doslovne uvádza, že „požiadavka, aby účastníci súdneho konania mali možnosť dozvedieť sa o všetkých dôkazoch alebo vyjadreniach podaných v ich veci a vyjadriť sa k nim, sa vzťahuje na odvolacie konanie rovnako ako na prvostupňové (dnes prvoinštančné - pozn. najvyššieho súdu) konanie, a to napriek skutočnosti, že odvolanie nemusí vyvolať žiadnu novú argumentáciu“. Pokiaľ súd takúto možnosť druhej procesnej strane nevytvorí, dochádza k porušeniu práva na spravodlivé konanie, ktoré je zaručené článkom 6 ods. 1 Dohovoru.

12. Vychádzajúc z práve uvedeného treba (i v zhode so skoršou ustálenou rozhodovacou praxou najvyššieho súdu, reprezentovanou rozhodnutiami uvádzanými v podnete žalovaného aj pod 3. zhora) uzavrieť, že to, čo platí pre odvolacie konanie, je treba vzťahovať na každé konanie o opravnom prostriedku pred súdmi (pokiaľ nejde o zákonom výslovne ustanovenú výnimku z pravidla, odôvodnenú požiadavkou na nezmarenie účelu konania, ako je to najmä pri rozhodovaní o odvolaní proti rozhodnutiu, ktorým bol zamietnutý alebo odmietnutý návrh na neodkladné opatrenie - v tejto súvislosti porovnaj aj § 331 ods. 1 C. s. p.). Aj za použitia argumentu právnej logiky „a minori ad maius“ (od menšieho k väčšiemu) pritom platí, že ak na porušenie práva na spravodlivé súdne konanie treba usudzovať aj v prípade nedoručenia protistrane vyjadrenia k odvolaniu (tu rozumej i k inému opravnému prostriedku), tým skôr to musí platiť (opäť s vyššie spomenutou, v prejednávanej veci ale neuplatniteľnou výslovnou zákonnou výnimkou) pre podanie, ktorým sa opravné konanie začína (akým je štandardne odvolanie a pri rozhodovaní o trovách konania - tak ako aj v prejednávanej veci - sťažnosť).

13. Aj v preskúmvanej veci bolo preto potrebné zohľadniť, že sťažnosť žalobcov proti uzneseniu vyššieho súdneho úradníka súdu prvej inštancie nepochybne bola formulovaná ako právna a skutková argumentácia (za pomoci ktorej sa usilovalo predovšetkým o zníženie tzv. náhradovej povinnosti žalobcu 2/ voči žalovanému) a žalovanému mala byť preto daná možnosť oboznámiť sa s týmto podaním. Na uvedenom je nutné trvať zvlášť, ak z dovolaním napádaného uznesenia vyplýva, že sudkyňa súdu prvej inštancie pri svojom rozhodovaní prinajmenšom časť argumentácie zo sťažnosti akceptovala, avšak bez toho, aby buď rovnakú možnosť alebo aspoň možnosť so sťažnostnou argumentáciou polemizovať poskytla aj v konečnom dôsledku neúspešnému žalovanému (tu rozumej pokiaľ ide o výrok II.

napádaného uznesenia - pri porovnaní s jeho významovým protikladom v podobe rovnako označeného a napádaným uznesením zmeneného uznesenia vyššieho súdneho úradníka). Keďže porušenie práva na spravodlivé konanie vyššie uvedeným spôsobom nerešpektujúcim princíp rovnosti zbraní bolo dôsledkom nesprávneho postupu súdu v konaní o jedinom opravnom prostriedku, ktorý platné procesné právo stranám sporu pri rozhodovaní o výške trov konania priznáva, právoplatné rozhodnutie súdu prvej inštancie žalovanému uprelo (porušilo jeho) právo na spravodlivý proces. V časti, v ktorej bolo napádaným uznesením zmenené uznesenie vyššieho súdneho úradníka v neprospech žalovaného (ako podnecovateľa dovolania generálneho prokurátora), tak namiesto bolo konštatovanie, že v dovolaní sa opodstatnene namieta, že konanie predchádzajúce vydaniu napádaného uznesenia aj jeho výsledok v podobe napádaného uznesenia trpí vadou uvedenou v ustanovení § 458 ods. 2 C. s. p.

14. Dovolací súd preto v časti trov konania žalobcu 2/ a žalovaného, teda v časti výroku II. napádaného uznesenia o dovolaní generálneho prokurátora podľa § 464 C. s. p. s použitím § 449 ods. 1 a § 450 rovnakého zákona rozhodol spôsobom uvedeným v prvej vete výroku tohto svojho uznesenia. Nepovažoval pritom za dôvodnú námietku z vyjadrenia žalobcov k dovolaniu, týkajúcu sa údajného nenaplnenia princípu proporcionality v prejednávanej veci, ku ktorej je podľa jeho názoru (odhliadajúc na tomto mieste od absencie konkrétnej argumentácie žalobcov na podporu ich tvrdenia) postačujúce uviesť, že každý prípad takého zásahu súdu do procesného práva strany sporu, ktorým dôjde k zbaveniu strany procesného práva celkom (pri nemožnosti takýto nedostatok v neskoršom konaní reparaovať) treba považovať zároveň za taký, v ktorom záujem na prinavrátení stavu uplatniteľnosti práva spojený s potrebou zrušenia rozhodnutia prevyšuje nad záujmom na zachovaní nezmeniteľnosti rozhodnutia vydaného v konaní postihnutom takouto vadou a nad princípom právnej istoty.

15. Vo zvyšku, teda v časti trov konania medzi žalobcom 1/ a žalovaným, ale nešlo usudzovať na splnenie zákonnej podmienky subjektívnej prípustnosti dovolania generálneho prokurátora, spočívajúcej v podložení dovolania podnetom strany, ktorá v dôsledku vydania napádaného rozhodnutia zaznamenala (procesný) neúspech.

16. Výrokom I. napádaného uznesenia totiž došlo k zníženiu sumy náhrady trov konania majúcej sa zaplatiť žalovaným žalobcovi 1/ a prijatie takéhoto rozhodnutia bolo žalovanému (na rozdiel od jemu predchádzajúceho uznesenia vyššieho súdneho úradníka, žalovaným ale nenapadnutého) na prospech, čo by z neho v bežnom dvojnásťkonaní urobilo osobu bez subjektívneho oprávnenia na dovolanie a v prípadoch druhovo totožných s tým v prejednávanej veci bez oprávnenia na podnietenie dovolania (v príslušnej časti, čo by neplatilo len vtedy, keby žalované najskôr samo usilovalo o úplné zbavenie ho náhradovej povinnosti vlastnou sťažnosťou a až po neúspechu takejto snahy sa pokúsilo jemu nekonvenujúci výsledok konania zvrátiť podnetom na podanie dovolania generálneho prokurátora).

17. Na dovolanie generálneho prokurátora v takejto časti bolo preto treba nazerať ako na dovolanie podané bez podnetu osoby subjektívne dotknutej diskutovanou časťou rozhodnutia (ktorou by v intenciách prípadu z prejednávanej veci mohol byť len žalobca 1/) a teda ako na podanie niekoho, komu za daných okolností rovnako neprislúchalo oprávnenie dovolanie podať. Na práve uvedenom pritom nič nemenilo ani vytýkanie žalovaným určitých nedostatkov aj rozhodnutiu o trovách konania medzi ním a žalobcom 1/, pretože generálny prokurátor jednak do svojho dovolania túto časť argumentácie podnecovateľa dovolania neprevzal, najmä ale v prípade výhrad týkajúcich sa chýb v písaní, počítaní, či iných zrejmych nesprávností nebola by splnená ani zákonná podmienka nemožnosti dosiahnutia nápravy inými právnymi prostriedkami (keďže účinným prostriedkom nápravy tu bol a stále je časovo neobmedzený návrh na opravu chýb, ktoré je inak súd v prípade ich zistenia povinný opraviť aj bez návrhu, tu porovnaj tiež § 224 a § 234 ods. 2 C. s. p.).

18. Dovolaciemu súdu preto neostávalo iné, než dovolanie generálneho prokurátora pri napádaní ním uznesenia priblíženého pod 2. zhora ako celku vo zvyšku (nad rámec zrušujúceho výroku tohto uznesenia) podľa § 464 C. s. p. v spojení s §§ 424 a 460 a § 447 písm. b/ rovnakého zákona odmietnuť.

19. V takto len čiastočne skončenom konaní zavinenie na konečnom výsledku obdobnom zastaveniu konania (na odmietnutí dovolania v časti týkajúcej sa žalobcu 1/ a žalovaného) bolo treba pričítať

žalovanému a generálnemu prokurátorovi podávajúcemu dovolanie na jeho podnet a bol to teda žalobca 1/, komu vznikol (proti žalovanému, v tejto súvislosti porovnaj aj § 261 C. s. p.) nárok na náhradu trov dovolacieho konania (§ 256 ods. 1 C. s. p. per analogiam v spojení s § 464 a § 438 ods. 1 C. s. p.).

20. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0, v časti trov konania pomerom 2 : 1.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný žiadny opravný prostriedok.